

KOMUNITNÍ ENERGETIKA V POBESKYDÍ

Nový energetický zákon a energetická společenství

Ministerstvo průmyslu a obchodu v současné době připravuje nový energetický zákon, který převezme legislativu EU obsaženou v tzv. zimním energetickém balíčku. Soubor návrhů v tomto balíčku má zajistit energetickou efektivitu a úspory energie, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů v energetice a v neposlední řadě spravedlivější fungování trhu s elektřinou, v rámci kterého bude posíleno postavení spotřebitelů vůči dodavatelům energie. Evropa se podle Evropské komise může stát světovým lídrem v přechodu na čistou energii a jedním ze způsobů, jak toho docílit, je právě komunitní energetika.

Nový energetický zákon, který nahradí dosavadní normu z přelomu tisíciletí, by měl být přijat v průběhu roku 2021. Z jeho věcného záměru vyplývá, že dojde k zásadním změnám v oblasti decentralizace energetiky a komunitní výroby energie. Aktivním spotřebitelům by měly být umožněny společné investice do OZE, akumulace, sdílení a prodeje elektřiny tak, aby na trhu s energiemi nebyli dále diskriminováni. K tomuto účelu jim budou sloužit energetická společenství/komunity.

Předpokládaná podoba energetických společenství

Česká podoba energetických společenství (nebo komunit) zatím není přesně definována, z evropských směrnic však víme, že mohou vznikat na úrovni bytových domů, sousedských čtvrtí, sídlišť či obcí, a jejich činnost může být velmi různorodá: od výroby a skladování elektřiny, po poskytování flexibility sítě. Energetická společenství přinesou komunitám větší kontrolu nad hospodařením s energií a s tím spojené snížení nákladů, umožní podílet se na utváření energetické politiky státu a přímo se zapojit do energetické transformace a ochrany klimatu.

Energetický zákon se musí řídit evropským právem, především pak směrnicemi o pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou, který upravuje tzv. občanská energetická společenství, a o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů, který zavádí společenství pro obnovitelné zdroje. Oba termíny mají víceméně stejnou definici. Již v současné době je v ČR možné zakládat energetické komunity a vyrábět, sdílet či prodávat elektřinu, zatím však za velmi nerovných

a nevýhodných podmínek, které hrají ve prospěch velkých výrobců energie.

Energetické společenství si bude moci vybrat svou právní formu, musí však splnit několik podmínek. Jeho primárním účelem nesmí být tvorba zisku, ale uspokojování environmentálních, ekonomických a sociálních potřeb svých členů. Členství musí být otevřené a dobrovolné. Jako nejvhodnější právní forma se jeví družstvo nebo spolek. Energetickým společenstvím se nemůže stát například nadace nebo nadační fond (nezakládá se na členském principu), ani společenství vlastníků jednotek (nejedná se o dobrovolné a otevřené členství, jelikož z něj nelze vystoupit bez prodeje jednotky).

Pokud se nic nezmění, pro vznik energetického společenství bude nutné učinit dva právní kroky: založit společenství a získat licenci od Energetického regulačního úřadu. Komunity budou s největší pravděpodobností moci provozovat lokální distribuční soustavu (LDS), jejímž prostřednictvím se více koncových odběratelů (např. domácnosti, obecní budovy, firmy) připojí k nadřazené regionální distribuční soustavě (RDS) skrze jeden připojovací bod. Pro provoz LDS je nutná licence na distribuci elektřiny od ERÚ. LDS běžně vznikají v komerčních a obytných zónách, nákupních centrech nebo průmyslových areálech. Licence na distribuci elektřiny a licence na obchod s elektřinou není potřeba v případě, že dodávky probíhají prostřednictvím tzv. přímého vedení bez využití distribuční soustavy.

Energetická družstva mají v Německu silnou tradici.
Foto: www.friendsoftheearth.eu

Jak fungují energetická družstva

Energetická družstva jsou v zahraničí nejoblíbenější a nejrozšířenější formou energetického společenství. Jejich kolébkou je Skandinávie, úspěšně se rozvíjejí také v Německu, Belgii, UK nebo USA. Obecně je lze charakterizovat jako autonomní a demokratická sdružení fyzických a právnických osob vytvořená za účelem produkce a distribuce energie. Jejich cílem je zajištění dodávky finančně dostupné udržitelné energie a také zapojení členů komunity do místního rozvoje. Prolínají se tak potřeby ekonomické, environmentální i společenské. Členem energetického družstva může být obec, její občané a místní podnikatelé, ale také kdokoliv další, kdo má o členství zájem (například investor z jiného regionu, kterému jsou blízké hodnoty komunitní energetiky a má zájem podílet se na rozvoji OZE). Kontrola činnosti probíhá na principu jeden člen, jeden hlas, nezávisle na výši podílu.

Zjednodušeně lze energetické družstvo popsat jako spotřebiteli vedenou a kontrolovanou elektrárnu. Členové společně investují podíl potřebný ke koupi, instalaci a provozu OZE. Stanou se spoluvlastníky zdroje i odběrateli vyrobené energie a případné přebytky prodávají buď ostatním obyvatelům obce a blízkého okolí, nebo do sítě. Peníze z prodeje jsou jim pak v poměrné částce distribuovány zpět a případný další zisk většinou putuje do družstevního fondu, ze kterého jsou financovány komunitní aktivity (péče o veřejný prostor, kulturní akce, osvětová činnost, charitativní projekty, atd.).

K nejvyužívanějším OZE patří fotovoltaické a větrné elektrárny. Ve venkovských oblastech je velký potenciál ukryt ve spolupráci se zemědělskými podniky, které produkují biomasu a mnohdy samy

vyrábějí energii. Vzhledem k finanční nákladnosti OZE by základna družstva měla být co největší, je proto nutné záměr představit co nejširší skupině lidí. Členem družstva se lidé mohou stát prostřednictvím přímého vkladu či zakoupením akcií, na popularitě v posledních letech nabírá také crowdfunding. K nastartování projektu jsou dále využívány dotace z EU, státní podpora, bankovní úvěry, nebo spoluúčast lokálních institucí (obecní úřad, školy, apod.). Projekt musí být naplánován tak, aby si vydělal na svůj provoz a splátky úvěru.

Dále je potřeba zajistit náležitosti spojené s výstavbou a provozem OZE. K nejdůležitějším krokům patří dohoda s distributorem energie, připojení do sítě, zajištění energetického managementu a odborné pracovní síly, případně školení zaměstnanců. Zatím není zcela jasné, za jakých podmínek u nás bude elektřina moci být distribuována a prodávána. Zákonodárci by se však mohli inspirovat například v sousedním Rakousku, které už nyní umožňuje výrobu a sdílení energie v bytových domech, a také zajišťuje, že odběratel neplatí za silovou ani distribuční složku vyrobené energie.

V postsocialistických zemích se často setkáváme s odmítavým postojem vůči družstevnímu vlastnictví. Právě díky energetickým družstvům však na začátku 20. století došlo k postupné elektrifikaci evropských venkovských oblastí a elektřina začala být využívána i při práci v zemědělství. Mnohé družstevní elektrárny si už tehdy uvědomovaly, že zásoby uhlí nejsou nevyčerpatelné. Často proto využívaly energii vodních toků. Prvorepublikové Československo patřilo k družstevně nejrozvinutějším zemím na světě a ještě v roce 1948 v zemi fungovalo přes 2000 družstevních elektráren.

MAS Pobeskydí, z. s.
739 53 Třanovice čp. 1
e-mail: mas@pobeskydi.cz
www.pobeskydi.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR